

Nr 47

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förstatligande av Vetenskapsakademiens forskningsinstitut för experimentell fysik m. m.

(2:a avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t (bilaga 10, punkt 270) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Forskningsinstitutet för experimentell fysik m. m. för budgetåret 1964/65 beräkna ett anslag av 1 090 000 kr.

Sedermåra har Kungl. Maj:t i propositionen nr 47, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 21 februari 1964, föreslagit riksdagen att

I. bemyndiga Kungl. Maj:t

a) att i överensstämmelse med vad departementschefen förordat godkänna avtal med Nobelstiftelsen angående överlåtelse till staten av fastighet inom stadsdelen Brunnsviken i Stockholm;

b) att i överensstämmelse med vad departementschefen förordat godkänna avtal med Vetenskapsakademien angående ombildning av akademiens forskningsinstitut för experimentell fysik till ett statligt institut;

II. besluta, att i Stockholm skall den 1 juli 1964 inrättas en statlig institution för utbildning och forskning på atomfysikens område, benämnd forskningsinstitutet för atomfysik;

III. bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med vad departementschefen förordat fastställa personalförteckning för forskningsinstitutet för atomfysik, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65;

IV. godkänna av departementschefen angiven avlöningsstat för forskningsinstitutet för atomfysik, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65;

V. till Forskningsinstitutet för atomfysik: Avlöningar för budgetåret 1964/65 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 835 000 kr.;

VI. till Forskningsinstitutet för atomfysik: Omkostnader för budgetåret 1964/65 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 166 000 kr.;

VII. till Forskningsinstitutet för atomfysik: Materiel m. m. för budgetåret 1964/65 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 85 000 kr.;

VIII. till Förvärv av en fastighet från Nobelstiftelsen för budgetåret 1964/65 under statens allmänna fastighetsfond anvisa ett investeringsanslag av 4 000 000 kr.;

IX. bemyndiga Kungl. Maj:t att fatta de beslut och vidtaga de åtgärder i övrigt som fordras för genomförandet av vad departementschefen i propositionen föreslagit.

På grundval av ett betänkande av riksmuseiutredningen föreslås i propositionen, att Vetenskapsakademiens forskningsinstitut för experimentell fysik (Nobelinstitutet för fysik) fr. o. m. den 1 juli 1964 ombildas till ett fristående statligt institut, benämnt forskningsinstitutet för atomfysik, med uppgift att bedriva forsknings- och utbildningsverksamhet på atomfysikens område. En tjänst som föreståndare och professor och bl. a. tre laboraturer föreslås inrättade vid institutet. Det förutsättes att de tre laboratorstjänsterna skall förklaras till ansökan lediga.

Till driftkostnader för det statliga institutet under budgetåret 1964/65 föreslås anslag med sammanlagt 1 086 000 kr., vilket jämfört med motsvarande bidragskostnader under innevarande budgetår innebär en ökning av statens kostnader med 599 000 kr.

Vidare förordas, att staten övertager den fastighet, där forskningsinstitutet är beläget för en köpeskilling av 4 000 000 kr.

Två med Nobelstiftelsen respektive Vetenskapsakademien villkorligt slutna avtal, återgivna på s. 21—23 i propositionen nr 47, föreslås bli godkända av riksdagen.

Forskningsinstitutet föreslås bli ställt under universitetskanslerns överinseende.

Departementschefen betonar i propositionen särskilt angelägenheten av att institutet i ökad utsträckning utnyttjas som utbildningsorganisation på riksplplanet.

Riksmuseiutredningens förslag, som lämnats utan större erinringar av remissmyndigheterna, har i väsentliga avseenden följts av departementschefen. Det torde dock böra noteras att utredningen i benämningensfrågan förordat benämningen Alfred Nobels institut för atomfysik, detta i analogi med vad som skett beträffande vissa andra forskningsinstitut, vilka uppkallats efter framstående gynnare av vetenskaplig forskning. I frågan om ledigförklarande av de tre laboratorstjänsterna hade utredningen uttalat sig för att innehavarna av motsvarande befattningar vid Vetenskapsakademiens forskningsinstitut borde utan föregående ansökningsförfarande få förordnas på de föreslagna laboratorstjänsterna.

För detaljinnehållet i propositionen nr 47 torde i övrigt få hänvisas till denna.

Utskottet hälsar med tillfredsställelse att förslag framlagts som, med Vetenskapsakademiens godkännande, möjliggör att akademiens forskningsinstitut för experimentell fysik nu också formellt integreras i det statliga forsknings- och utbildningssystemet. Särskilt värdefullt finner utskottet det vara, att institutets karaktär av utbildningsinstitution på riksplplanet så starkt understrukits i propositionen. Detta synes innebära att icke blott de båda närmaste intressenterna i den utbildning som nu bedrivs och som även fortsättningsvis avses skola bedrivas vid institutet, universitetet i Stockholm och tekniska högskolan därstädes, utan även andra statliga högre utbildningsenheter med experimentell inriktning

skall kunna draga nytta av institutet vid fullgörandet av sina utbildningsuppgifter.

Mot att det statliga forskningsinstitutet tills vidare får en fristående karaktär har utskottet intet att erinra.

Utskottet finner sig böra tillstyrka att de båda avtalen med Nobelstiftelsen respektive Vetenskapsakademien godkännes av riksdagen. Det synes likaledes angeläget att, som föreslagits i propositionen, forskningsinstitutet ställes under universitetskanslerns överinseende.

Utskottet har, trots att vissa skäl kan tala mot att principen kommer till tillämpning i förevarande fall, icke velat motsätta sig att de tre laboratorstjänsterna, vilka ersätter motsvarande befattningar i den nuvarande organisationen, i enlighet med vad departementschefen förordat ledigförklaras i vanlig ordning.

Utskottet har noterat att det i avtalsförslaget med Vetenskapsakademien, 1 §, utsäges, att institutet bl. a. skall ha den benämning, som Kungl. Maj:t bestämmer. Utskottet har inte velat motsätta sig denna del av avtalsförslaget. Utskottet vill emellertid i detta sammanhang som sin mening uttala, att utskottet gärna hade sett att forskningsinstitutet hade erhållit ett namn som hade givit institutet en såväl inom som utom landet mera markant profil, svarande mot dess hittillsvarande traditioner och allmänna betydelse i forskningssammanhang, exempelvis den av riksmuseiutredningen enhälligt förordade benämningen »Alfred Nobels institut för atomfysik».

De medelsanvisningar som Kungl. Maj:t föreslagit under tre skilda anslag för institutet för nästa budgetår har icke givit anledning till erinringar. Utskottet utgår ifrån att institutet i sin nya organisation skall kunna tilldelas sådana resurser även i fortsättningen, både via riksstatsanslag och vederbörande forskningsråd, att dess viktiga uppgift för vårt lands utbildning och forskningen på det kärnfysikaliska området på ett verksamt sätt skall kunna upprätthållas.

Utskottet, som tillstyrker bifall till Kungl. Maj:ts förslag i propositionen nr 47, får under hänvisning till vad utskottet sålunda anfört hemställa,

att riksdagen må

I. bemyndiga Kungl. Maj:t

a) att i överensstämmelse med vad departementschefen förordat godkänna avtal med Nobelstiftelsen angående överlåtelse till staten av fastighet inom stadsdelen Brunnsviken i Stockholm;

b) att i överensstämmelse med vad departementschefen förordat godkänna avtal med Vetenskapsakademien angående ombildning av akademiens forskningsinstitut för experimentell fysik till ett statligt institut;

II. besluta, att i Stockholm skall den 1 juli 1964 inrättas en statlig institution för utbildning och forskning på atomfysikens område, benämnd forskningsinstitutet för atomfysik;

III. bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med vad departementschefen förordat fastställa personalförteckning för forsk-

ningsinstitutet för atomfysik, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65;

IV. godkänna följande avlöningsstat för forskningsinstitutet för atomfysik, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1964/65:

A v l ö n i n g s s t a t

1.	Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ..	177 000
2.	Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	3 000
3.	Avlöningar till icke-ordinarie personal	410 000
4.	Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	245 000
<u>Summa kr.</u>		835 000

V. till *Forskningsinstitutet för atomfysik: Avlöningar* för budgetåret 1964/65 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 835 000 kr.;

VI. till *Forskningsinstitutet för atomfysik: Omkostnader* för budgetåret 1964/65 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 166 000 kr.;

VII. till *Forskningsinstitutet för atomfysik: Materiel m. m.* för budgetåret 1964/65 å driftbudgeten under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 85 000 kr.;

VIII. till *Förvärv av en fastighet från Nobelstiftelsen* för budgetåret 1964/65 å kapitalbudgeten under statens allmänna fastighetsfond anvisa ett investeringsanslag av 4 000 000 kr.;

IX. bemyndiga Kungl. Maj:t att fatta de beslut och vidtaga de åtgärder i övrigt som fordras för genomförandet av vad departementschefen föreslagit.

Stockholm den 14 april 1964

På statsutskottets vägnar:

ERNST V. STAXÄNG

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Näsström, Gillström, Einar Persson, Birger Andersson, Ivar Johansson, Axel Johannes Andersson, Virgin, Rikard Svensson, Per Jacobsson, Bertil Petersson, fröken Ljungberg, herrar Wååg, Harry Carlsson och Harald Pettersson; samt

från andra kammaren: herrar Staxäng, Petterson i Degerfors, Gustafsson i Stockholm, Karlsson i Olofström, Svensson i Stenkyrka, Almgren, fröken Elmén, herrar Nilsson i Göingegården, Andreasson, fru Lewén-Eliasson, fröken Olsson, herrar Larsson i Hedenäset, Gustafsson i Skellefteå, Fagerlund och Helén.